

R O M Â N I A
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
Secția I civilă

Decizia nr. 530/2023

Decizia nr. 530

Sedința publică din data de 04 aprilie 2023

Asupra cauzei civile de față, constată următoarele:

I. Circumstanțele cauzei.

1. Obiectul cererii de chemare în judecată.

Prin cererea de chemare în judecată înregistrată pe rolul Tribunalului Constanța la data de 01.04.2021, sub nr. x/2021, reclamantul UAT Mun. Constanța prin Primar, în contradictoriu cu pârâții: A., B., C., D., E., F., G., H., I., J., a solicitat obligarea în solidar a acestora din urmă la plata sumei în cuantum total de 4.712.592,40 dolari, echivalent în RON la data plății, reprezentând prejudiciu parțial cauzat patrimoniului UAT CONSTANȚA prin infracțiunile săvârșite în cazul de retrocedare notificat Primăriei Mun. Constanța de K., astfel cum au fost acestea constatate definitiv de decizia penală a ÎCCJ nr. 32/A/2019, pronunțată dosarul nr. x/2008 (prejudiciu aferent tuturor pozițiilor din Dispoziția 3694/2002 cu excepția valorii terenurilor stabilite prin Dispoziție aferent pozițiilor 6 și a loturilor 3 și 6 din cadrul poziției 10, care a fost dezmembrată în 8 loturi), cu cheltuieli de judecată.

2. Hotărârea pronunțată în primă instanță.

Prin sentința civilă nr. 3687/21 octombrie 2021, pronunțată de Tribunalul Constanța în dosarul nr. x/2021, au fost respinse ca nefondate: excepția netimbrării cererii de chemare în judecată, excepția nulității cererii de chemare în judecată, excepția inadmisibilității cererii de chemare în judecată și excepția lipsei calității procesuale active a reclamantului. A fost admisă excepția prescripției dreptului material la acțiune invocată de pârâți și, în consecință, a fost respinsă acțiunea formulată de către reclamanta UAT Municipiul Constanța, legal reprezentată prin primar, L., în contradictoriu cu pârâții A., C., D., E., F., G., J., B., H. și I., ca prescrisă. A fost admisă excepția nulității cererii de chemare în garanție formulate de pârâțul E. și, în consecință, a fost anulată cererea de chemare în garanție. A fost respins ca nefondat capătul accesoriu de cerere formulat de reclamant, privind acordarea cheltuielilor de judecată, precum și cererile formulate de pârâții E., A., D., I. și H. având ca obiect obligarea reclamantului la plata cheltuielilor de judecată.

3. Hotărârea pronunțată în apel.

Prin decizia nr. 147C din 14 iunie 2022, pronunțată de Curtea de Apel Constanța, secția I civilă, au fost respins ca nefondate apelurile civile declarate de pârâții D. și E., de către reclamantul UAT Municipiul Constanța, legal reprezentată prin primar, L., precum și apelurile incidente declarate de pârâții H., I. și C., împotriva sentinței civile nr. 3687/21 octombrie 2021, pronunțate de Tribunalul Constanța în dosarul nr. x/2021, în contradictoriu cu intimații pârâți A., F., G., J., B..

4. Calea de atac formulată în cauză.

Împotriva deciziei nr. 147C din 14 iunie 2022, pronunțate de Curtea de Apel Constanța, secția I civilă a declarat recurs recurenta-reclamantă UAT Municipiul Constanța, criticând-o pe motive de nelegalitate, prin prisma cazurilor de casare reglementate de art. 488 alin. (1) punctele 6 și 8 C. proc. civ.

Subsumat cazului de casare reglementat de art. 488 alin. (1) punctul 8 C. proc. civ., recurenta reclamantă a susținut că instanța de apel a aplicat greșit prevederile legale din materia prescripției dreptului material la acțiune.

În cadrul unui prim argument, recurenta a susținut că instanța de apel s-a raportat în mod greșit la considerentele deciziei nr. 19/2019 a ICCJ, pronunțate în recurs în interesul legii, și a interpretat normele de drept material prin utilizarea defectuoasă a metodei analogiei, în condițiile în care au fost avute în vedere doar asemănările nu și deosebirile dintre situația reglementată expres prin această decizie și situația din prezenta cauză.

Prin decizia amintită, ICCJ a analizat o problemă de drept diferită de cea supusă judecării astfel că analogia dintre speța

de față, în cadrul căreia este analizată o faptă ilicită calificată ca infracțiune, și situația analizată de ICCJ în decizia nr. 19/2019, în cadrul căreia a fost analizat un fapt licit, este greșită.

În soluționarea excepției prescripției dreptului material la acțiune trebuie analizate circumstanțele particulare ale speței, răspunderea părților ca urmare a săvârșirii unor fapte ilicite penale fiind diferită de acțiunea în răspundere civilă delictuală ca urmare a unui fapt ilicit, acestea având fundamente diferite iar paguba o altă semnificație.

Sub un alt aspect, recurenta a susținut că, în mod greșit instanța de apel a calificat momentul emiterii HCL de neconstituire parte civilă în dosarul penal ca fiind "momentul obiectiv" de natură a determina începutul prescripției răspunderii civile, în condițiile în care informațiile pe care organele de cercetare penală le-au adus la cunoștința reclamantei nu în legătură cu infracțiunile comise de părți nu aveau caracter cert, existența infracțiunii și a prejudiciului urmând a fi stabilite doar ulterior, în situația trimiterii în judecată a părților, de către instanțele penale.

Așadar, informarea primită din partea organelor de urmărire penală nu poate fi asimilată cunoașterii sau posibilității de cunoaștere a prejudiciului și a responsabililor de acesta, pentru a marca momentul de început al prescripției, emiterea unor ordonanțe de către procurori/sau chiar a unui rechizitoriu nefiind de natură a substitui atributul unui judecător de a da calificare atât temeiniciei, cât și legalității situației de fapt.

Din acest motiv, prin HCL-ul adoptat, Consiliul local a apreciat că, în lipsa unei expertize întocmite de un expert autorizat ANEVAR, nu se poate constata existența unui prejudiciu și, prin urmare, nu poate formula pretenții civile în procesul penal.

Așadar, calificarea ca "obiectiv" a unui moment caracterizat de atât de multe incertitudini și controverse, în mod evident nu poate fi reținută, "cunoașterea", la care se referă textul art. 8 din Decretul nr. 167/1958 fiind, prin definiție, un proces complex ce presupune certitudine și exclude îndoiala. Or, simpla luare la cunoștință a unor informații venite din partea organelor de urmărire penală nu poate avea semnificația cunoașterii, contrar oricăror argumente contrare.

Recurenta a mai susținut că instanța de apel a aplicat greșit prevederile din materia prescripției extinctive, în condițiile în care, în cazul particular al speței de față, răspunderea civilă decurge din săvârșirea unor infracțiuni, aspect ce nu poate fi neglijat. Ignorarea acestei premise conduce inevitabil la o stabilire greșită a determinării momentului începutului prescripției extinctive.

În opinia recurente, distincția între răspunderea civilă care derivă din comiterea unei infracțiuni și răspunderea civilă care derivă din săvârșirea unei fapte ilicite civile, nu numai că este importantă, dar este esențială în logica juridică.

Raporturile dintre cele două acțiuni sunt ilustrate în principiul "penalul ține în loc civilul", astfel că instanța civilă care judecă separat acțiunea civilă pentru repararea pagubei rezultată din săvârșirea unei infracțiuni este obligată să suspende procesul după punerea în mișcare a acțiunii penale, măsură impusă de legiuitor tocmai pentru a se stabili cine este persoana vinovată de comiterea faptei ilicite și producerea pagubei. Dispozițiile procesuale civile permit instanței civile să suspende judecata acțiunii civile până la soluționarea definitivă a cauzei penale. Nu poate fi sancționat, deci, reclamantul care a respectat prevederile legale din materie penală pentru stabilirea în mod definitiv a persoanei vinovate de comiterea infracțiunii care i-a produs paguba.

Instanța de apel a calificat contextul derulării dosarul penal ca reprezentând doar "inconveniente procedurale", ceea ce, în opinia recurente, nu poate fi acceptat.

Noțiunile de prejudiciu și de faptă ilicită sunt interdependente în cazul de față, prejudiciul fiind o componentă a laturii obiective a infracțiunii de abuz în serviciu, pentru care, în 2019, au fost condamnați toți inculpații, părți în prezenta cauză.

În speță, instanța este investită cu recuperarea prejudiciului urmare a ilicitului penal doar pentru un caz de retrocedare, deși ICCJ, pentru a reține abuzul în serviciu și complicitatea la abuz în serviciu, a stabilit întâi existența unui grup infracțional organizat și aderarea la aceasta și abia ulterior a putut trage concluzia cu privire la existența infracțiunilor.

Recurenta consideră că în mod greșit instanța de apel a apreciat ca fiind lipsită de relevanță împrejurarea dacă unitatea reclamantă a crezut sau nu în temeinicia acuzațiilor, faptul că a acționat sau nu cu bună-credință și că a dat prioritate prezumției de nevinovăție, întrucât, în opinia sa, toate aceste aspecte se circumscriu elementelor necesare a identifica începutul termenului de prescripție extintivă, indiferent de norma de drept aplicabilă, respectiv, Decretul 167/1958 sau noul C. civ.

Recurenta a criticat și modul succint în care instanța de apel a analizat teza referitoare la "suspendarea termenului de

prescripție extinctivă ca urmare a derulării procesului penal" și la derogarea implicită de la prevederile decretului privind prescripția extinctivă prin aplicarea C. proc. pen., apreciind că instanța a făcut o analiză rigidă a art. 19 C. proc. pen. și a concluzionat în mod greșit că nu se poate discuta aplicabilitatea acestuia în contextul în care la acest moment este analizată o cauză ulterioară soluționării dosarului penal.

În speță, trebuie analizate consecințele prescripției dreptului la acțiunea în răspundere civilă delictuală, când fapta ilicită constituie și infracțiune. Dată fiind derularea unui proces penal în urma căruia s-a tranșat asupra faptelor ilicite săvârșite de mai multe persoane, dreptul la exercitarea acțiunii în despăgubiri a devenit efectiv abia la data de 07 februarie 2019, când a rămas definitivă decizia penală nr. 32/2019 pronunțată de ÎCCJ.

Momentul de început al termenului de prescripție extinctivă poate fi marcat de emiterea HCL, însă, față de necunoașterea elementelor necesare, fie termenul a fost suspendat până la pronunțarea Deciziei 32/2019, fie prevederile Decretului 168/1954 sunt abrogate implicit de prevederile C. proc. civ.. În opinia recurente, începutul termenului de prescripție este temporizat, nu până la încetarea mandatului primarului A., ci până la cunoașterea obiectivă (judecătorește) a pagubei și a celui ce răspunde de ea, decizia penală nr. 32/2019 putând fi asimilată unei condiții suspensive.

Recurenta consideră că regulile privind prescripția extinctivă trebuie obligatoriu corelate cu derogările stabilite prin vechiul C. proc. pen., în condițiile în care, potrivit art. 1 alin. (2), procesul penal trebuie să contribuie la apărarea drepturilor persoanelor, adică implicit a drepturilor părții vătămate.

Pe de altă parte, solicită să se aibă în vedere că, în cazul în care ilicitul civil îmbracă și forma ilicitului penal, C. proc. pen. a venit să acorde chiar o prelungire a termenului de prescripție, permițându-i păgubitului antrenarea răspunderii civile în dosarul penal până la data citirii actului de sesizare și chiar după această dată prin introducerea acțiunii la instanța civilă, ceea ce echivalează cu o prelungire implicită a termenului de prescripție până la o dată care se poate situa mult peste termenul general de prescripție prevăzut de Decretul 167/1958.

Suspendarea obligatorie a acțiunii civile (reglementată de art. 19 C. proc. pen.) întărește concluzia că este vorba despre o derogare de la reglementarea privind prescripția extinctivă fie cu privire la momentul de la care începe să curgă, fie de instituire a unei suspendări, prin efectul legii, a cursului prescripției până la soluționarea definitivă a cauzei penale.

În speța de față, citirea actului de sesizarea s-a făcut abia în anul 2012. Dacă prevederile Decretului 167/1958 ar fi analizate în mod autonom, pornind de la premisa că termenul de prescripție extinctivă începe să curgă din anul 2008 (chiar ignorând motivul de suspendare generat de mandatul pârâtului A.) ar însemna că în anul 2011 termenul să fie împlinit, cu toate că în penal nu intervinse citirea actului de sesizare.

Recurenta concluzionează în sensul că, prin derogările stabilite în C. proc. pen. față de reglementările din Decretul 167/1958 și C. proc. civ., finalitatea urmărită de legiuitor a fost tocmai aceea de a acorda protecție suplimentară intereselor persoanei vătămate de faptele penale comparativ cu interesele persoanei vătămate de faptele ilicite, ce constă în: facilitarea participării persoanei vătămate cu drepturi procesuale active pe latura penală a cauzei, dându-i posibilitatea și implicit lăsându-i opțiunea dacă în procesul penal va face apărări pe latura penală a cauzei, sau doar pe latura civilă în situația în care se constituie parte civilă; stabilirea unei derogări de la întinderea termenului de prescripție și/sau suspendări ale termenelor de prescripție; stabilirea unei derogări de la regulile de probațiune în plan civil prin instituirea autorității de lucru judecat a hotărârii penale de condamnare.

În opinia recurente, curgerea termenului de prescripție este suspendată până la momentul rămânerii definitive, sau cel puțin plasează începutul termenului de prescripție la acest moment. În acest caz special, în care ilicitul civil îmbracă și forma ilicitului penal, C. proc. pen. scoate raportul juridic civil din sfera de aplicare a Decretului 167/1958, cel puțin a art. 8 din Decret, și produce efectul suspendării cursului prescripției extinctive până la finalizarea litigiului penal sau chiar prezumă neînceperea acestuia până la aceeași dată.

În cadrul celui de-al doilea motiv de recurs, întemeiat pe dispozițiile art. 488 alin. (1) punctul 6 C. proc. civ., recurenta a susținut că motivarea deciziei atacate este contradictorie, aspect apt să producă confuzie sub aspectul determinării momentului la care reclamantii puteau cunoaște paguba și pe cel care răspunde de ea.

Recurenta consideră că nu i se poate imputa neexercitarea acțiunii civile în cadrul procesului penal, în condițiile în care acest drept nu a putut fi exercitat în mod efectiv, existând un conflict evident de interese la acel moment.

Jurisprudența constantă a instanțelor din țară stabilește că momentul cunoașterii pagubei și a celui care răspunde de ea constituie elemente care se determină pe baza împrejurărilor de fapt ale fiecărei cauze în parte, or, acest deziderat

impune o analiză riguroasă a circumstanțelor unei situații date, ceea ce, în speță, nu s-a realizat.

Instanța de apel a reținut ca pertinente probe și informații necorelate cu situația dosarului penal, fără să treacă efectiv la o coroborare a întregului material probator potrivit principiilor aflării adevărului și al rolului activ.

În speță, s-a apreciat ca relevantă în soluționarea cauzei data emiterii HCL-ului prin care Consiliul Local a decis neconstituirea de parte civilă în dosarul penal. Această probă este considerată concludentă, cu toate că vine în contradicție cu toate celelalte date și informații din dosar, mai cu seamă soluțiile ce au fost pronunțate în dosarul penal și contextul în care au fost pronunțate.

Acțiunea în antrenarea răspunderii civile delictuale nu este independentă de derularea procesului penal, în care se realizează cercetări referitoare la existența prejudiciului și la persoana făptuitorului, fiind, așadar, relevantă în soluționarea acestei critici, analiza împrejurării dacă reclamantii puteau acționa separat în fața instanței civile, câtă vreme, pe o parte, mandatul primarului A. a încetat în iunie 2015, iar în 2017 (adică în presupusul termen de prescripție de 3 ani) Curtea de Apel București a pronunțat o soluție de achitare a majorității inculpaților.

Or, în cauza dedusă judecării, aceste aspecte nu au fost analizate, în concret, de către instanța de apel, ceea ce conduce la concluzia că nu au fost lămurite pe deplin împrejurările de fapt ale cauzei.

Termenul de prescripție nu poate curge până când nu se cunoaște natura ilicită a faptei. Or, în cauză, această natură nu ar fi putut fi determinată doar prin emiterea unei adrese prin care se solicită un punct de vedere cu privire la constituire sau nu de parte civilă.

Începutul prescripției trebuie să fie amânat până la momentul la care reclamantul ar fi avut certitudinea caracterului ilicit al faptei cauzatoare de prejudicii pe care o invocă.

Neconstituirea de parte civilă nu reprezintă o renunțare la dreptul de a recupera prejudiciile generate de fapta ilicită. Această hotărâre a avut ca temei imposibilitatea efectivă a Consiliului Local de a se pronunța asupra existenței sau inexistenței unei fapte ilicite/penale, a unui prejudiciu și implicit a persoanelor care se fac vinovate de acuzațiile puse în seama acestora și a avut la bază Referatul întocmit de Primarul Municipiului Constanța, A., ce însoțește HCL.

Instanța de apel nu a analizat opțiunile pe care le avea la dispoziție UAT.

Astfel, constituirea de parte civilă din anul 2008 nu era o obligație. Consiliul Local nu avea convingerea că informațiile furnizate de parchet sunt suficiente și relevante pentru a încălca prezumția de nevinovăție a unor persoane, dispozițiile de primar beneficiind de prezumția de legalitate. Pe de altă parte, în anul 2008, UAT nici nu se putea constitui în mod real ca parte civilă, în contextul mandatului primarului A., conflictul de interese fiind mai mult decât evident. Opțiunea de a se constitui parte civilă nu a fost reală nici măcar în 2012 când a avut loc citirea actului de sesizare a instanței, pentru aceleași motive precum cele din 2008. Introducerea acțiunii civile la instanța civilă, în anul 2015, data încetării mandatului primarului A. ar fi însemnat suspendarea demersului civil (dosarul penal fiind în soluționarea fondului la acel moment), ceea ce ar fi făcut demersul ineficient. În 2017, Curtea de Apel București a pronunțat o sentință de achitare a inculpaților cercetați în acest caz de retrocedare, instanța reținând că nu există pagubă, nu există infracțiuni, că la momentul retrocedării terenurilor au fost respectate toate normele în vigoare la acel moment și că rechizitoriul nu este clar, inteligibil, nu sunt dovezi cu privire la săvârșirea de infracțiuni și că specialiștii DNA nu erau autorizați să facă evaluări de teren – adică ceea ce criticase Consiliul Local în anul 2008.

Introducerea în 2017, 2018 a unei acțiuni civile, în condițiile în care inculpații beneficiau de prezumția de nevinovăție până la rămânerea definitivă a hotărârii penale, în condițiile în care dispozițiile de primar beneficiau de prezumția de legalitate, ar fi făcut demersul ineficace, dincolo de suspendarea de drept care ar fi operat. UAT nu avea pârghii eficiente și probe convingătoare de a dovedi faptele ilicite și pagubele suferite.

Prejudiciul reprezintă consecința negativă suferită de o persoană ca urmare a faptei ilicite săvârșite de o altă persoană. Atât timp cât în cazul de față nu se cunoștea dacă a fost sau nu săvârșită o faptă ilicită, nu se poate considera că ar fi fost cunoscută existența prejudiciului.

Recurenta apreciază că într-un caz complex, precum cel din speță, instanțele de judecată trebuie să aibă în vedere inclusiv reglementările legale stabilite prin C. proc. pen.. Ignorarea tuturor împrejurărilor cauzei, a tuturor legăturilor de ordin legislativ, conduce în cele din urmă la conturarea unui mecanism de aplicare rigid și implicit la pronunțarea unor soluții injuste și inechitabile.

Soluționarea chestiunii litigioase circumscrise determinării momentului de început al prescripției presupune verificarea

unor aspecte de fapt și de drept, pe baza examinării probatoriului, or, instanța de apel s-a limitat doar la o analiză bazată pe analogie.

Pentru toate aceste motive, recurenta reclamantă a solicitat admiterea căii de atac așa cum a fost formulată.

5. Apărările formulate în cauză

Intimații pârâți F., J., C. D., I. și H. au formulat și depus întâmpinări, în termen legal, solicitând, în esență, respingerea recursului declarat de reclamanta U.A.T. Municipiul Constanța, ca nefondat, și menținerea ca legală a deciziei civile nr. 147/C/14.06.2022 pronunțate de Curtea de Apel Constanța.

Recurenta reclamantă U.A.T. Municipiul Constanța a depus răspuns la întâmpinările formulate de intimații pârâți, prin care a solicitat respingerea apărărilor invocate de aceștia, reiterând susținerile formulate prin motivele de recurs.

II. Soluția și considerentele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Examinând decizia recurată, prin prisma criticilor formulate de reclamantă, prin raportare la actele și lucrările dosarului precum și la dispozițiile legale aplicabile, Înalta Curte constată că recursul declarat este nefondat pentru considerentele ce urmează a fi expuse.

Cu titlu preliminar, Înalta Curte reține că, prin acțiunea dedusă judecății în prezenta cauză, reclamanta UAT Mun. Constanța prin Primar a solicitat obligarea în solidar a pârâților A., B., C., D., E., F., G., H., I., J. la plata sumei de 4.712.592,40 dolari, echivalent în RON la data plății, reprezentând prejudiciu parțial cauzat patrimoniului UAT Constanța prin infracțiunile săvârșite în cazul de retrocedare notificat Primăriei Mun. Constanța de K., astfel cum au fost acestea constatate definitiv prin decizia penală nr. 32/A/2019 pronunțată de ICCJ în dosarul x/2008 (prejudiciu aferent tuturor pozițiilor din Dispoziția 3694/2002, cu excepția valorii terenurilor stabilite prin Dispoziție aferent pozițiilor 6 și a loturilor 3 și 6 din cadrul poziției 10, care a fost dezmembrată în 8 loturi).

Prin sentința tribunalului, acțiunea reclamantei a fost respinsă ca prescrisă, reținându-se în motivare că termenul de prescripție a început să curgă cel mai târziu la data la care reclamanta, prin primar și, respectiv, consiliul local, trebuia să cunoască existența pagubei și a persoanelor considerate răspunzătoare.

În condițiile în care, prin adresa din data de 20.02.2008, Consiliul Local al Mun. Constanța a fost încunoștințat de organul de urmărire penală cu privire la obiectul dosarului penal nr. x/2005, fiind indicate persoanele învinuite, mențiunea că prin faptele penale patrimoniul Mun. Constanța a fost deposedat de terenuri, cu indicarea valorii acestora, faptele imputate fiind menționate în Ordonanța penală nr. 29/P/2005, comunicată, împreună cu o copie a raportului de constatare tehnico-științifică, s-a apreciat de către instanța de fond că, la data primirii adresei organului de urmărire penală sau cel mai târziu la data de 13.03.2008, când, prin Hotărârea nr. 139, Consiliul Local a precizat că nu se constituie parte civilă în procesul penal întrucât nu se poate pronunța asupra existenței vreunui prejudiciu în patrimoniul UAT Constanța, reclamanta trebuia să cunoască atât paguba, cât și persoanele răspunzătoare de producerea sa, astfel că, de la acest moment, a început a curge și termenul de prescripție a dreptului său material la acțiune.

Apărarea reclamantei în sensul că nu a putut cunoaște paguba și pe cei care răspund de ea decât la momentul condamnării definitive a inculpaților a fost înlăturată de prima instanță cu motivarea că, pentru antrenarea răspunderii civile delictuale nu era necesară condamnarea penală a autorilor faptelor ilicite și nici stabilirea printr-o hotărâre penală definitivă a vinovăției făptuitorului, fiind suficient ca persoana prejudiciată să cunoască cine este acesta.

Instanța de fond a mai reținut că, dată fiind calitatea de primar a pârâtului A., deținută la data săvârșirii infracțiunilor, precum și data la care Municipiului Constanța i s-a adus la cunoștință de către organul penal despre existența pagubei și a persoanelor responsabile de aceasta, în speță sunt incidente și dispozițiile art. 14 din Decretul nr. 167/1958, care reglementează un caz de suspendare a cursului prescripției extinctive ce se aplică raporturilor dintre cel care administrează în temeiul legii bunurile altuia și cel ale cărui bunuri sunt administrate, prin prisma dispozițiilor Legii nr. 215/2001, astfel că, deși a început la data de 13.08.2008, prescripția nu a curs între unitatea administrativ – teritorială și pârâtul A. până la data încetării mandatului acestuia, 05.06.2015, conform Ordinului Prefectului nr. 261/05.06.2015.

În condițiile solidarității pasive dintre pârâți, s-a constatat că suspendarea cursului termenului de prescripție produce efecte în raport cu toți pârâții, raportat la dispozițiile art. 1003 din C. civ. vechi.

În privința legii civile aplicabile prescripției, Tribunalul a reținut că prescripția extinctivă rămâne în întregime supusă legii civile vechi, întrucât nu ar fi posibil a se analiza incidența unui caz de suspendare a prescripției, respectiv, cursul termenului, în raport cu legea veche, iar durata termenului, în raport cu legea nouă.

Prin decizia recurată, curtea de apel a confirmat reținerile instanței de fond, inclusiv cele cu privire la momentul de la care curge prescripția dreptului material la acțiune.

În esență, instanța de apel a reținut că, cel mai târziu la data de 13.03.2008, Consiliul Local Constanța a cunoscut despre existența dosarului penal care cuprindea informații atât cu privire la prejudiciu, cât și cu privire la persoanele responsabile de producerea lui, acesta fiind momentul obiectiv al producerii pagubei, apreciat ca atare prin aplicarea mutatis mutandis a statuărilor instanței supreme din cuprinsul Deciziei nr. 19/2019, dată în recurs în interesul legii.

Indicând considerentele deciziei instanței supreme în raport de care a concluzionat în sensul de mai sus, Curtea de Apel București a subliniat că, atât timp cât din economia acestora rezultă că dezlegările obligatorii privesc atât raporturile de drept comun, în aplicarea prevederilor art. 8 din Decretul-lege 167/1958, cât și raporturile de dreptul muncii (care priveau speța în legătură cu care a fost pronunțată decizia dată în recurs în interesul legii), raționamentul expus de Înalta Curte este aplicabil și speței de față, în condițiile în care reclamanta invocă un prejudiciu produs de pârâți în exercitarea funcției, cererea este întemeiată pe răspunderea civilă delictuală, iar prima instanță a dezbătut problema prescripției extinctive, prin raportare la prevederile Decretului 167/1958.

Pe cale de consecință, s-a constatat că momentul producerii pagubei trebuia cunoscut de reclamantă, după cum și persoana responsabilă de producerea acesteia era identificată în dosarul penal, cel mai târziu la momentul la care unitatea a fost întrebată expres de instanța penală dacă se constituie parte civilă cu prejudiciul ce rezultă din săvârșirea faptelor incriminate.

Împrejurarea că, la data de 13.03.2008, prin hotărâre a consiliului local, reclamanta a ales să nu se constituie parte civilă precum și motivele care au stat la baza acestei manifestări de voință au fost apreciate ca fiind lipsite de relevanță în speța de față, ceea ce interesează în analiza prescripției fiind doar faptul cert că, la momentul respectiv, reclamanta a avut cunoștința de fapte și de prejudiciu, a cunoscut efectiv ambele elemente care conduceau la nașterea dreptului la acțiune, dar, din motive care nu privesc prezenta cauză a ales să rămână în pasivitate pentru mai bine de 3 ani.

Faptul că unitatea reclamantă a crezut sau nu în temeinicia acuzațiilor, că a acționat cu bună-credință sau nu, că a dat prioritate prezumției de nevinovăție sunt chestiuni ce excedează limitelor investiției și nu prezintă nicio relevanță asupra momentului nașterii dreptului la acțiune, acest moment fiind, în esență, unul obiectiv, în timp ce motivațiilor invocate sunt pur subiective. Nici introducerea acțiunii separate și nici prezumata suspendare a judecății până la judecarea definitivă a cauzei penale nu poate afecta în vreun fel data la care începe să curgă termenul de prescripție, în cauză nefiind identificate cauze de întrerupere/suspendare a cursului prescripției.

Cu referire la prejudiciu, instanța de apel a reținut că determinarea momentului de început al cursului prescripției nu depinde de cunoașterea întinderii lui ci doar de cunoașterea existenței lui, cele două noțiuni fiind diferite.

Sușinerile reclamantei referitoare la incidența art. 19 alin. (2) din vechiul C. proc. pen. au fost apreciate ca neîntemeiate, instanța de apel reținând că aceste dispoziții legale reglementează un caz de suspendare a acțiunii civile promovate pe cale separată, cauza de suspendare de natură procedurală privind, însă, judecată în fața instanței, nicidecum suspendarea cursului prescripției, ca instituție de drept substanțial, astfel încât art. 19 invocat nu prezintă relevanță în prezenta cauză.

Ca nefondată a fost înlăturată și susținerea reclamantei în sensul că în lipsa infracțiunii nu există prejudiciu, instanța de apel reținând că, în cauză, ceea ce se invocă este delictul civil, astfel că nu se analizează fapta de natură penală.

Concluzionând, instanța de apel a constatat că prima instanță a făcut o corectă aplicare în cauză a dispozițiilor legale privind prescripția extinctivă, la data introducerii cererii de chemare în judecată pe rolul instanței, respectiv 01.04.2021, fiind împlinit termenul de prescripție, cu depășirea evidentă a celor 3 ani prevăzuți de dispozițiile art. 8 din Decretul nr. 167/1958.

1. Raportat la aspectele de fapt și de drept care au fundamentat decizia recurată, Înalta Curte constată că este lipsită de temei susținerea recurentei conform căreia, în soluționarea cauzei, s-ar fi făcut o greșită aplicare a normelor de drept material referitoare la prescripția extinctivă, ceea ce ar fi condus la o soluție nelegală și la incidența motivului de recurs prevăzut de art. 488 alin. (1) pct. 8 C. proc. civ.

Cu titlu preliminar, Înalta Curte constată că, în raport de obiectul cauzei, respectiv obligarea pârâților la repararea prejudiciului cauzat reclamantei prin fapte care au îmbrăcat forma ilicitului penal, săvârșite în perioada 2001 – 2002, și de cauza cererii de chemare în judecată, respectiv răspunderea civilă delictuală, instanța de apel a reținut în mod corect incidența dispozițiilor art. 201 din Legea nr. 71/2011 ("prescripțiile începute și neîmplinite la data intrării în vigoare a C.

civ. sunt și rămân supuse dispozițiilor legale care le-au instituit"), pe care le-a coroborat cu cele ale art. 8 din Decretul nr. 167/1958, referitoare la prescripția dreptului la acțiunea în repararea pagubei pricinuite prin fapta ilicită, potrivit cărora "Prescripția dreptului la acțiune în repararea pagubei pricinuite prin fapta ilicită începe să curgă de la data când păgubitul a cunoscut sau trebuia să cunoască, atât paguba, cât și pe cel care răspunde de ea".

Prin art. 8 din Decretul nr. 167/1958 se consacră o regulă specială de determinare a începutului prescripției extinctive caracterizată prin stabilirea a doua momente alternative de la care prescripția începe să curgă și anume, pe de o parte, momentul subiectiv al cunoașterii pagubei și a celui care răspunde de ea, iar, pe de alta parte, momentul obiectiv al datei la care păgubitul trebuia ori putea să cunoască aceste elemente.

În aplicarea prevederilor legale menționate, în speță, s-a apreciat că momentul de la care trebuie considerat că începe cursul prescripției este cel la care reclamanta a fost încunoștințată de către organele de urmărire penală în legătură cu dosarul penal în care se efectuau cercetări față de pârâții din prezenta cauză, precum și cu prejudiciul adus patrimoniului UAT Constanța sau, cel mai târziu, momentul la care reclamanta a precizat că nu înțelege să se constituie parte civilă în procesul penal, 13.03.2008, când a fost emisă Hotărârea Consiliului Local Constanța, instanța de apel considerând că acesta este momentul la care reclamanta ar fi trebuit să cunoască atât paguba cât și pe cel care răspunde de ea, conform dispozițiilor legale mai sus citate.

Așadar, instanța de apel, în determinarea momentului de la care începe să curgă termenul de prescripție extinctivă, s-a raportat la momentul obiectiv al datei la care reclamanta putea și trebuia să cunoască paguba și pe cel care răspunde de ea, apreciind că sunt aplicabile mutatis mutandis statuările instanței supreme din cuprinsul Deciziei nr. 19/2019 date în recurs în interesul legii de către Înalta Curte de Casație și Justiție.

Declarând prezentul recurs, reclamanta a susținut, sub un prim aspect, că instanța de apel s-a raportat în mod greșit la considerentele deciziei nr. 19/2019 a ICCJ, pronunțate în recurs în interesul legii, și a interpretat normele de drept material prin utilizarea defectuoasă a metodei analogiei, în condițiile în care prin decizia amintită, ICCJ a analizat o problemă de drept diferită de cea supusă judecării în prezenta cauză, astfel că analogia dintre speța de față, în cadrul căreia este analizată o faptă ilicită calificată ca infracțiune, și situația analizată de ICCJ în decizia nr. 19/2019, în cadrul căreia a fost analizat un fapt licit, este greșită.

Deși este adevărat că situația de fapt din speța de față, determinată pe baza probelor administrate, nu este similară celei avute în vedere la momentul pronunțării deciziei nr. 19/2019, Înalta Curte reține că, în ambele ipoteze, independent de normele de drept incidente, relevante, sub aspectul prescripției extinctive, sunt prevederile art. 8 din Decretul nr. 167/1958 (corespondentul art. 2.528 din noul C. civ.) cu privire la determinarea momentului începerii curgerii termenului de prescripție extinctivă – în raport cu data la care păgubitul a cunoscut sau trebuia să cunoască atât paguba, cât și pe cel care răspunde de ea, moment care nu poate fi influențat, astfel cum s-a statuat deja, de un act întocmit de un terț față de raportul juridic (un act de control efectuat de Curtea de Conturi, în situația avută în vedere la pronunțarea deciziei nr. 19/2019, respectiv, o hotărâre de condamnare, în situația din speța dedusă judecării în prezenta cauză).

Astfel, prin decizia menționată, s-a statuat că "actul de control efectuat de Curtea de Conturi sau de un alt organ cu atribuții de control, prin care s-a stabilit în sarcina angajatorului obligația de a acționa pentru recuperarea unui prejudiciu produs de un salariat ori rezultat în urma plății către acesta a unei sume de bani necuvenite, nu marchează începutul termenului de prescripție extinctivă a acțiunii pentru angajarea răspunderii patrimoniale a salariatului".

S-a reținut în considerentele deciziei, cu valoare de principiu, că paguba constatată este preexistentă raportului Curții de Conturi sau altui organ cu atribuții de control (paragraful 57), că izvorul obligației debitorului nu îl reprezintă actul de control, ci actul sau faptul juridic ce a generat paguba (paragraful 60), astfel încât invocarea actului de control este irelevantă, neexistând nicio dispoziție legală care să stabilească faptul că acesta ar reprezenta punctul de plecare al cursului prescripției extinctive (paragraful 61) și, de asemenea, nefiind asimilat de lege ca act întreruptiv al cursului prescripției extinctive (paragraful 62).

Or, aplicând regulile de interpretare logică referitoare la analogie, care presupun, mutatis mutandis, existența aceleiași soluții sau dezlegări în drept atunci când există aceleași rațiuni ale legii (ubi eadem ratio, ibi eadem jus), în mod corect instanța de apel a considerat că raționamentul expus de Înalta Curte în decizia nr. 19/2019 interesează speța de față, în condițiile în care prejudiciul a cărui recuperare se încearcă a fost produs de pârâți în exercitarea funcțiilor pe care le aveau, cererea este întemeiată pe răspunderea civilă delictuală, iar problema prescripției extinctive a fost analizată prin raportare la prevederile art. 8 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958.

Practic, instanța de apel a determinat, prin raportare la raționamentul ce se desprinde din cuprinsul deciziei nr. 19/2019 a ICCJ, doar momentul obiectiv al datei la care reclamanta putea și trebuia să cunoască paguba și pe cel care răspunde

de ea, însă, în concret, momentul de început al termenului de prescripție a fost stabilit ținând cont de circumstanțele esențiale și datele particulare ale speței, așa cum au rezultat din probele administrate în cauză, susținerile în sens contrar formulate de recurentă fiind neîntemeiate.

Pentru aceste considerente, critica referitoare la interpretarea greșită a normelor de drept material prin utilizarea defectuoasă a metodei analogiei în raport de decizia nr. 19/2019 a ICCJ – Completul competent să judece recursul în interesul legii urmează a fi înlăturată ca neîntemeiată.

Neîntemeiată este și susținerea referitoare la greșita calificarea a momentului emiterii HCL de neconstituire parte civilă în dosarul penal ca fiind "momentul obiectiv" de natură a determina începutul prescripției răspunderii civile. Recurenta consideră că simpla luare la cunoștință a unor informații venite din partea organelor de urmărire penală nu poate avea semnificația cunoașterii pagubei și a celui care răspunde de ea, în sensul art. 8 din Decretul-lege nr. 167/1958, câtă vreme informațiile furnizate de către Parchet erau neconcludente, prezentau vulnerabilități, fiind, astfel, sancționate de consilierii locali prin emiterea unei hotărâri de neconstituire de parte civilă în dosarul penal. Ca urmare, recurenta susține că singurul moment ce poate fi luat în considerare pentru stabilirea începutului termenului de prescripție este data rămânerii definitive a hotărârii de condamnare pronunțate de ICCJ.

Cu referire la aceste susțineri, Înalta Curte subliniază încă o dată faptul că dispozițiile art. 8 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958, conform cărora "prescripția dreptului la acțiune în repararea pagubei pricinuite prin fapta ilicită, începe să curgă de la data când păgubitul a cunoscut sau trebuia să cunoască, atât paguba, cât și pe cel care răspunde de ea", stabilesc două momente, alternative, care pot marca începutul prescripției: unul subiectiv (al cunoașterii efective a pagubei și a celui care răspunde de ea) și unul obiectiv, legat de data la care păgubitul trebuia să cunoască atât paguba, cât și pe cel care răspunde de ea.

Instituirea celor două momente alternative corespunde necesității de a armoniza dezideratul ocrotirii efective a victimei faptei ilicite (căreia nu i s-ar putea opune prescripția înainte de a avea posibilitatea de a acționa întrucât nu a cunoscut paguba și pe cel care răspunde de ea) și pe cel al asigurării finalității, scopului reglementării acestei instituții, aceea de lămurire a situațiilor juridice neclare în termene scurte, de natură să garanteze securitatea și stabilitatea circuitului civil.

De aceea, în legătură cu acest din urmă deziderat, stabilirea de către legiuitor a unui moment obiectiv de la care începe să curgă prescripția extinctivă se bazează și pe ideea culpei prezumate a victimei, de a nu fi depus toate diligențele necesare pentru descoperirea pagubei și recuperarea acesteia.

În speță, prevalându-se de data pronunțării hotărârii definitive de condamnare a părților în procesul penal, recurenta reclamantă susține că nu a putut acționa înaintea datei respective întrucât nu exista nicio certitudine cu privire la existența infracțiunilor, la temeinicia acuzațiilor aduse inculpaților, părți în prezenta cauză, la existența și întinderea prejudiciului, aspecte care au fost tranșate definitiv doar prin pronunțarea hotărârii de condamnare.

Susținerea recurtenței nu își găsește, însă, temei în dispoziția legală mai sus citată, care nu condiționează exercițiul dreptului la acțiune în repararea pagubei cauzate printr-o faptă ilicită de pronunțarea unei hotărâri de condamnare, respectiv, de stabilirea vinovăției făptuitorului, a existenței și a întinderii prejudiciului, ci doar de cunoașterea existenței pagubei și a celui care răspunde de ea.

Așadar, sub aspectul curgerii prescripției extinctive, nu are relevanță hotărârea definitivă de condamnare a părților pentru infracțiunile ce le-au fost reținute în sarcină în procesul penal și care au constituit fapta cauzatoare de prejudiciu, pentru că izvorul obligației părților de plată a despăgubirilor ce fac obiectul cauzei nu îl reprezintă hotărârea judecătorească, ci fapta ilicită comisă de aceștia, care a generat paguba invocată.

Câtă vreme prescripția extinctivă se raportează la dreptul reclamantei de a-și recupera paguba și la fapta generatoare a acestui drept, este evident că data pronunțării hotărârii de condamnare în procesul penal, în care reclamanta nu a înțeles să se constituie parte civilă, este lipsită de relevanță, cu atât mai mult cu cât nu există nicio dispoziție legală în raport de care să se poată stabili că acesta ar putea reprezenta punctul de plecare al cursului prescripției extinctive.

Cum textul art. 8 alin. (1) din Decretul-lege nr. 167/1958 prevede în mod expres că termenul de prescripție va începe să curgă de la data când păgubitul a cunoscut sau trebuia să cunoască, atât paguba, cât și pe cel care răspunde de ea, acest moment nu poate fi decât acela în care reclamanta a aflat de la organele de cercetare penală de prejudiciul adus patrimoniului unității administrativ teritoriale, de faptele care au generat acest prejudiciu și de persoanele care sunt cercetate pentru săvârșirea acestora.

În ce privește întinderea pagubei, aceasta este o chestiune de probațiune și respectiv, de verificare jurisdicțională în

procesul în care se tinde la valorificarea dreptului, fără să reprezinte un element care să influențeze sau să determine începutul cursului prescripției extinctive (pentru că în absența lui titularul dreptului nu ar putea acționa).

În același timp, nu poate fi reținută susținerea recurenței potrivit căreia înainte de pronunțarea hotărârii de condamnare nici măcar nu se putea ști dacă există vreo pagubă.

În raport de dezlegările cu valoare de principiu conținute în Decizia RIL nr. 19/2019, mai sus menționate, Înalta Curte reține că existența pagubei, ca element în funcție de care să se aprecieze asupra începutului cursului prescripției înăuntrul căreia să se ceară repararea ei, nu poate avea ca premisă decizia de condamnare, paguba fiind preexistentă acesteia și posibil de determinat, prin recurgerea la mecanisme de control interne și prin exercitarea adecvată a prerogativelor legale ce îi reveneau Consiliului local, prerogative în virtutea cărora acesta, din momentul în care a fost informat de organele de cercetare penală în legătură cu existența dosarului penal și a pagubei aduse patrimoniului UAT Constanța, ar fi putut să demareze efectuarea de verificări și chiar proceduri de recuperare a prejudiciului.

Contrar susținerilor recurenței în sensul că informațiile furnizate de organele de cercetare penală nu erau concludente, constatările acestora neavând caracter cert, astfel că nu pot fi asimilate cunoașterii de către titularul dreptului a pagubei și a celui ce răspunde de ea, Înalta Curte reține, în acord cu opinia instanțelor de fond, că, în realitate, reclamanta a avut la dispoziție toate elementele necesare pentru a acționa, încă din anul 2008, când a fost încunoștințată cu privire la toate detaliile și împrejurările care au generat paguba în patrimoniul său și când, a hotărât, totuși, să nu se constituie parte civilă în procesul penal și să nu întreprindă niciun alt demers în vederea recuperării prejudiciului.

Împrejurarea că reclamanta nu a crezut în temeinicia acuzațiilor și a dat prioritate prezumției de nevinovăție nu poate constitui un element în funcție de care poate fi identificat începutul termenului de prescripție extinctivă, acceptarea unei astfel de posibilități fiind în vădită contradicție cu norma de drept aplicabilă, respectiv, Decretul 167/1958.

În determinarea momentului obiectiv la care păgubitul a cunoscut sau trebuia să cunoască atât paguba, cât și pe cel care răspunde de ea nu poate fi avută în vedere atitudinea subiectivă a păgubitului, întrucât motivele invocate constituie simple susțineri, lipsite de relevanță din această perspectivă.

A susține că momentul curgerii termenului de prescripție este cel al datei la care a rămas definitivă hotărârea de condamnare ar însemna a lipsi de eficiență însăși instituția prescripției, care sancționează pasivitatea în exercițiul dreptului subiectiv, o pasivitate care nu poate fi justificată de reclamantă pe considerente subiective referitoare la lipsa de certitudine a informațiilor primite de la organele de urmărire penală, la prezumția de nevinovăție de care se bucurau inculpații, la faptul că nu se putea pronunța asupra existenței vreunui prejudiciu în patrimoniul UAT Constanța, etc. Din această perspectivă, apar ca fiind vădit nefondate și susținerile recurenței în sensul că instanța de apel, prin soluția adoptată, ar fi încălcat ea însăși, respectiv, nu ar fi dat eficiență prezumției de nevinovăție statuate de C. pen. și de care pârâții ar fi trebuit să se bucure până la finalizarea procesului penal, ceea ce ar fi avut consecințe și în planul termenului de prescripție al dreptului la acțiunea în recuperarea pagubei produse prin faptele săvârșite de aceștia, în sensul că acesta ar fi început să curgă doar după definitivarea procesului penal.

Sub un alt aspect, Înalta Curte reține că dispozițiile art. 8 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958 nu se referă la paguba și persoana răspunzătoare de aceasta, stabilite în sens judiciar, astfel că, pentru angajarea răspunderii civile delictuale nu este necesară stabilirea printr-o hotărâre penală definitivă a vinovăției făptuitorului și a existenței și întinderii prejudiciului, fiind suficient ca persoana prejudiciată să cunoască făptuitorul și existența pagubei.

În realitate, prevalându-se de aceste aspecte vizând imposibilitatea cunoașterii întinderii și, respectiv, a existenței pagubei pentru argumentele arătate anterior, care nu se subsumează scopului avut în vedere de legiuitor, atunci când a detașat momentul începerii cursului prescripției de cel al nașterii dreptului la acțiune (ca titularul dreptului să nu fie sancționat pentru că nu a putut acționa), recurenta-reclamantă tinde să deplaseze data începerii cursului prescripției pentru a situa demersul său înăuntrul termenului de prescripție.

Or, recurenta ignoră faptul că scopul reglementării atunci când a instituit și un moment obiectiv de la care începe să curgă prescripție extinctivă a fost tocmai ca titularul dreptului să depună diligențe pentru aflarea tuturor elementelor care să-i permită intentarea acțiunii și valorificarea dreptului, altminteri opunându-i-se culpa prezumată a victimei care nu a efectuat toate demersurile pentru descoperirea pagubei și pentru recuperarea acesteia.

Recurenta reclamantă avea toate elementele necesare pentru a cunoaște atât paguba, cât și pe cel care răspunde de ea, încă din momentul în care i s-a adus la cunoștință existența dosarului penal și i s-a solicitat să precizeze dacă se constituie parte civilă, astfel încât putea și trebuia să acționeze pentru recuperarea pagubei încă de la acel moment, care marchează și momentul de început al curgerii prescripției extinctive înăuntrul unui termen de trei ani.

Atitudinea pasivă în recuperarea prejudiciului nu o îndreptățește pe recurentă să se prevaleze de incidența unui alt moment presupus obiectiv (data la care a fost pronunțată hotărârea definitivă de condamnare) întrucât, pentru argumentele arătate anterior, în speță, momentul obiectiv al începutului cursului prescripției este cel la care reclamanta a fost informată în legătură cu dosarul penal, plasat în timp cu mult anterior datei la care aceasta afirmă că, de fapt, ar fi cunoscut toate elementele care ar fi îndreptățit-o să acționeze.

Demersul recurente, în acești termeni, este unul care, pe de o parte, nesocotește reglementarea momentului de început al cursului prescripției (data la care titularul dreptului subiectiv a cunoscut paguba și pe cel care răspunde de ea neputându-se situa ulterior celei la care trebuia să cunoască aceste elemente), iar, pe de altă parte, însăși funcția și finalitatea prescripției extinctive, de a sancționa pasivitatea, lipsa de diligență, pentru lămurirea situațiilor juridice neclare, în vederea asigurării stabilității circuitului civil.

În raport de aceste considerente, susținerile recurente referitoare la modul de aplicare a normelor de drept material din perspectiva stabilirii momentului care marchează începutul termenului prescripției extinctive vor fi înlăturate ca nefondate, soluția instanței de apel fiind legală și din această perspectivă.

Recurenta susține că instanța de apel a aplicat greșit prevederile din materia prescripției extinctive și pentru că ar fi ignorat faptul că, în speță, răspunderea civilă decurge din săvârșirea unor infracțiuni, or, distincția între răspunderea civilă care derivă din comiterea unei fapte penale și răspunderea civilă care derivă din săvârșirea unei fapte ilicite civile nu numai că este importantă dar este și esențială în logica juridică.

Contrar acestor susțineri, Înalta Curte constată că instanța de apel s-a raportat întocmai la aceste elemente ale speței, întreaga analiză a instituției prescripției dreptului material la acțiune fiind făcută cu luarea în considerare a împrejurării că suma de bani la plata căreia se solicită obligarea părților reprezintă prejudiciul cauzat reclamantei prin infracțiunile săvârșite de părți, infracțiuni pentru care aceștia au fost condamnați definitiv în procesul penal, proces în care reclamanta nu a înțeles să se constituie parte civilă.

Acțiunea civilă în repararea pagubei, chiar și în situația în care fapta ilicită îmbracă forma ilicitului penal, este guvernată de normele de drept civil substanțial care reglementează răspunderea civilă delictuală, inclusiv în ceea ce privește prescripția dreptului material la acțiune. Normele de drept penal reglementează (între altele) conținutul constitutiv al infracțiunilor iar cele de procedură penală guvernează desfășurarea procesului penal, astfel că interpretarea și aplicarea lor nu se suprapune și nu influențează modul de interpretare și aplicare a normei civile de drept material care reglementează raportul de drept civil substanțial generat de fapta ilicită.

Cu alte cuvinte, sub aspectul răspunderii civile delictuale, nu există deosebiri în ceea ce privește antrenarea acesteia, după cum fapta cauzatoare de prejudiciu are caracter ilicit sau dacă aceasta îmbracă și forma ilicitului penal.

Esențial este de reținut că răspunderea civilă delictuală se angajează ori de câte ori printr-o faptă ilicită săvârșită de o persoană, se cauzează un prejudiciu material sau moral unei alte persoane.

Dacă fapta ilicită cauzatoare de prejudiciu constituie, în același timp, și infracțiune va fi angajată atât răspunderea civilă delictuală, cât și răspunderea penală, astfel că, acțiunea penală va avea ca obiect tragerea la răspundere a persoanelor care au săvârșit infracțiuni în scopul aplicării pedepsei prevăzute de lege, în timp ce acțiunea civilă, va avea ca obiect tragerea la răspundere civilă a inculpatului, în scopul reparării prejudiciului cauzat prin infracțiune. Regulile de antrenare a răspunderii civile vor fi, însă, aceleași ca în cazul răspunderii civile delictuale rezultate din săvârșirea unei fapte ilicite ce nu întrunește și elementele constitutive ale unei infracțiuni, inclusiv din perspectiva prescripției dreptului material la acțiune.

În consecință, susținerile în sens contrar formulate de recurentă urmează a fi înlăturate ca neîntemeiate.

Invocând principiul "penalul ține în loc civilul", recurenta a mai arătat că instanța civilă care judecă separat acțiunea civilă pentru repararea pagubei rezultată din săvârșirea unei infracțiuni este obligată să suspende procesul după punerea în mișcare a acțiunii penale, măsură impusă de legiuitor tocmai pentru a se stabili cine este persoana vinovată de comiterea faptei ilicite și producerea pagubei. La rândul lor, normele de drept procesual civil permit instanței civile să suspende judecata acțiunii civile până la soluționarea definitivă a cauzei penale, astfel că nu poate fi sancționat reclamantul care a respectat prevederile legale din materie penală, pentru stabilirea în mod definitiv a persoanei vinovate de comiterea infracțiunii care i-a produs paguba.

Întrucât noțiunile de prejudiciu și faptă ilicită sunt interdependente în speță, prejudiciul fiind o componentă a laturii obiective a infracțiunii de abuz în serviciu, și câtă vreme, în cauză, instanța este investită cu recuperarea prejudiciului ca

urmare a ilicitului penal, recurenta consideră că acțiunea civilă era suspendată și, deci, nu putea fi promovată până la soluționarea procesului penal, operând, deci, și o suspendare a cursului prescripției.

Este adevărat că, potrivit legii de procedură penală, acțiunea civilă în repararea pagubei rezultate din săvârșirea unei fapte ilicite, în ipoteza în care fapta constituie infracțiune, poate fi exercitată, fie pe cale separată în fața instanțelor civile (art. 27 C. proc. pen. actual, art. 19 din vechiul C. proc. pen.), fie în cadrul procesului penal, prin constituirea ca parte civilă (art. 19 și 20 C. proc. pen. actual, art. 15 din C. proc. pen. anterior).

Art. 27 alin. (1) noul C. proc. pen. prevede că, dacă nu s-au constituit parte civilă în procesul penal, persoana vătămată poate introduce la instanța civilă acțiune pentru repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune. În acest caz, potrivit alineatului 7 al aceluiași articol, judecata în fața instanței civile se suspendă după punerea în mișcare a acțiunii penale și până la rezolvarea în primă instanță a cauzei penale, dar nu mai mult de un an.

Conform art. 19 din vechiul C. proc. pen., persoana vătămată care nu s-a constituit parte civilă în procesul penal poate introduce la instanța civilă acțiune pentru repararea pagubei materiale și a daunelor morale pricinuite prin infracțiune. Judecata în fața instanței civile se suspendă până la rezolvarea definitivă a cauzei penale.

Pe de altă parte, potrivit art. 413 alin. (1) punctul 2 C. proc. civ., instanța (civilă) poate suspenda judecata când s-a început urmărirea penală pentru o infracțiune care ar avea înrăurire hotărâtoare asupra hotărârii ce urmează să se dea, dacă legea nu prevede altfel. Suspendarea va dura până când hotărârea pronunțată în cauza care a provocat suspendarea a devenit definitivă.

În același sens erau și dispozițiile art. 244 alin. (1) punctul 2 din vechiul C. proc. civ.

Toate aceste dispoziții legale la care recurenta a făcut referire reglementează cazuri de suspendare a judecării acțiunii civile, când aceasta este formulată separat de procesul penal, dar mai înainte de soluționarea definitivă a acestuia. Or, în speță, nu a existat o astfel de situație, acțiunea civilă în recuperarea prejudiciului rezultat din faptele săvârșite de inculpați fiind promovată după pronunțarea hotărârii definitive de condamnare în procesul penal. Prin urmare, judecarea dosarului penal, în care reclamanta nu a înțeles să se constituie parte civilă, nu a afectat în niciun fel judecarea acțiunii civile și, cu atât mai puțin, nici termenul de prescripție a dreptului material la acțiunea în repararea pagubei, în sensul că acesta nu a fost nici întrerupt, nici suspendat, ci a curs în continuare, de la momentul la care reclamanta a luat cunoștință de existența lui dar a hotărât, totuși, să rămână în pasivitate.

Din această perspectivă, Înalta Curte constată că instanța de apel a reținut în mod corect că, în cauză, nu se poate discuta despre aplicabilitatea art. 19 din C. proc. pen. anterior, câtă vreme acțiunea civilă ce formează obiectul prezentului dosar a fost promovată ulterior soluționării definitive a dosarului penal.

Pe de altă parte, cauza de suspendare de natură procedurală la care se referă acest text legal privește judecata în fața instanței și nu cursul prescripției dreptului material la acțiune, ca instituție de drept substanțial, astfel încât apare ca fiind vădit neîntemeiat și motivul de recurs în cadrul căruia reclamanta a criticat analiza succintă pe care instanța de apel ar fi făcut-o cu privire la suspendarea termenului de prescripție extinctivă ca urmare a derulării procesului penal și la derogarea implicită de la prevederile decretului privind prescripția extinctivă, prin aplicarea art. 19 din C. proc. pen.

Recurenta consideră în mod eronat că dispozițiile C. proc. pen. mai sus menționate ar reglementa derogări de la regulile de drept comun privind regimul prescripției extinctive, în cazul în care ilicitul civil îmbracă și forma ilicitului penal, interpretarea pe care aceasta o dă textului art. 19 C. proc. pen. fiind lipsită de temei legal câtă vreme se tinde la o extindere a aplicabilității acestuia asupra unor chestiuni care nu au fost avute în vedere de legiuitor.

Pentru a putea fi analizată eventuala incidență a textului art. 19 C. proc. pen., ar fi fost necesar ca acțiunea civilă să fi fost promovată mai înainte de finalizarea procesului penal, ceea ce, în speță, nu este cazul, acțiunea de față fiind introdusă cu mult după pronunțarea hotărârii definitive de condamnare.

Prin urmare, așa cum s-a arătat deja, suspendarea judecării acțiunii civile până la soluționarea definitivă a dosarului penal, la care se referă aceste dispoziții legale, dincolo de faptul că nu are legătură cu situația din cauza de față, nu are niciun efect asupra termenului de prescripție, nici din punct de vedere al duratei și nici din punct de vedere al momentului de la care începe să curgă, teza avansată de recurentă în sensul că prin aceste derogări, finalitatea urmărită de legiuitor a fost tocmai aceea de a acorda protecție suplimentară intereselor persoanei vătămate de faptele penale comparativ cu interesele persoanei vătămate de faptele ilicite, neputând fi primită.

Sușținând caracterul interdependent al noțiunilor de prejudiciu și faptă ilicită, recurenta încearcă să acrediteze ideea că, în lipsa infracțiunii nu s-ar putea vorbi de prejudiciu, acesta fiind motivul pentru care a așteptat finalizarea procesului

penal pentru a putea promova acțiunea în recuperarea prejudiciului. Susținerea este nefondată pentru că, așa cum s-a arătat deja, promovarea acțiunii civile nu depinde de stabilirea pe cale judecătorească a caracterului penal al faptei care a cauzat prejudiciul, iar în cadrul prezentului proces nu se analizează și nu are relevanță caracterul penal al faptei comise, fapta părților putând constitui temei al atragerii răspunderii civile delictuale a acestora chiar și în situația în care nu ar fi infracțiune, deci, chiar și în situația în care ar fi fost pronunțată o soluție de achitare sau de încetare a procesului penal.

Pentru considerentele arătate, toate criticile de nelegalitate subsumate de reclamantă motivului de recurs reglementat de art. 488 alin. (1) punctul 8 C. proc. civ. apar ca fiind nefondate, urmând a fi înlăturate în consecință.

2. În cadrul celui de-al doilea motiv de recurs, întemeiat pe dispozițiile art. 488 alin. (1) punctul 6 C. proc. civ., recurenta a susținut că motivarea deciziei atacate este contradictorie, aspect apt să producă confuzie sub aspectul determinării momentului la care reclamantii puteau cunoaște paguba și pe cel care răspunde de ea.

Motivul de nelegalitate prevăzut de art. 488 pct. 6 C. proc. civ. poate fi invocat atunci când hotărârea nu cuprinde motivele pe care se întemeiază sau când cuprinde motive contradictorii ori numai motive străine de natura cauzei.

Înalta Curte reține că, din dispozițiile art. 425 alin. (1) lit. b) C. proc. civ. rezultă elementele pe care trebuie să le cuprindă orice hotărâre judecătorească pentru exercitarea unui control judiciar, textul menționat referindu-se la necesitatea arătării motivelor de fapt și de drept care au format convingerea instanței, precum și a celor pentru care s-au înlăturat cererile părților. Din economia textului citat, reiese că obligația instanței de a-și motiva hotărârea are în vedere stabilirea în considerentele hotărârii a situației de fapt expuse în detaliu, încadrarea în drept, examinarea argumentelor părților, punctul de vedere al instanței față de fiecare argument relevant și raționamentul logico-juridic pe care se întemeiază soluția pronunțată, neîndeplinirea acestor condiții atrăgând casarea.

Verificând hotărârea atacată cu recurs, din perspectiva respectării cerințelor legale de indicare a motivelor de fapt și de drept care au format convingerea instanței, Înalta Curte constată că instanța de apel a luat în considerare toate aspectele esențiale ale cauzei și a răspuns criticilor formulate prin motivele de apel de către reclamantă, motivarea deciziei pronunțate în apel cuprinzând fraze prin care se arată într-o manieră lămuritoare considerentele pentru care a fost menținută sentința, cu referiri exprese la situația de fapt concretă din speța dedusă judecătii și la dispozițiile legale aplicabile.

Viciile motivării unei hotărâri, în sensul art. 488 alin. (1) punctul 6 C. proc. civ., se referă la lipsa motivării, la motivarea inexactă ori motivarea insuficientă, hotărârea fiind casabilă, prin prisma acestui motiv de recurs, dacă există contradicție între considerente și dispozitiv, în sensul că motivarea hotărârii duce la o anumită soluție însă în dispozitiv instanța s-a oprit la soluția contrară, când cuprinde considerente contradictorii, în sensul că din unele rezultă temeinicia pretențiilor supuse judecătii iar din altele netemeinicia acestora și, în consecință, se exclud reciproc, când lipsește motivarea soluției din dispozitiv sau când aceasta este superficială ori cuprinde considerente străine de natura pricinii.

Raportat la aceste aspecte, recurenta ar fi trebuit să invoce și să demonstreze incidența uneia sau a mai multor ipoteze dintre cele mai sus arătate, însă, din analiza cererii de recurs, Înalta Curte constată că aceasta nu conține precizări care să reprezinte o argumentare în fapt și în drept a vreunei critici de nelegalitate a deciziei instanței de apel care să poată fi circumscrisă acestui motiv de recurs, în sensul că recurenta nu a arătat în ce manieră instanța de apel a încălcat dispozițiile art. 425 alin. (1) lit. b) C. proc. civ., aceasta nefăcând nimic altceva decât să reia, în esență, aspecte susținute și în cadrul celui alt motiv de recurs, întemeiat pe art. 488 alin. (1) punctul 8 C. proc. civ. și să își exprime nemulțumirea față de modul în care instanța de apel a analizat cauza.

Recurenta nu relevă, în concret, considerente contradictorii în motivarea deciziei, ci opune aprecierile instanței de apel propriilor susțineri formulate în cursul procesului, or, o asemenea comparație exclude incidența cazului de recurs expres invocat, care presupune existența unei contrarietăți chiar între considerentele esențiale pe care se sprijină soluția adoptată.

Astfel, recurenta consideră că nu i se poate imputa neexercitarea acțiunii civile în cadrul procesului penal, în condițiile în care acest drept nu a putut fi exercitat în mod efectiv, existând un conflict evident de interese la acel moment.

Totodată, reproșează instanței de apel că a reținut ca pertinente probe și informații necorelate cu situația dosarului penal, fără să treacă efectiv la o coroborare a întregului material probator potrivit principiilor aflării adevărului și al rolului activ, că a apreciat ca relevantă în soluționarea cauzei data emiterii HCL-ului prin care Consiliul Local a decis neconstituirea de parte civilă în dosarul penal, deși această probă vine în contradicție cu toate celelalte date și informații din dosar, mai cu seamă cu soluțiile ce au fost pronunțate în dosarul penal și contextul în care au fost pronunțate.

În continuare, recurenta prezintă aspecte de fapt referitoare la împrejurările care au determinat emiterea Hotărârii Consiliului local al municipiului Constanța din data de 13.03.2008, de neconstituire ca parte civilă în procesul penal, pe care le apreciază ca fiind relevante în cauză, susținând că ar fi trebuit să fie analizate de instanța de apel, alături de celelalte opțiuni pe care UAT le avea la dispoziție, și reiterează susținerea potrivit căreia instanțele de judecată ar fi trebuit să aibă în vedere, în soluționarea cauzei, reglementările legale stabilite prin C. proc. pen.

Recurenta concluzionează în sensul că soluționarea chestiunii litigioase circumscrise determinării momentului de început al prescripției presupune verificarea unor aspecte de fapt și de drept, pe baza examinării probatorului, or, instanța de apel s-a limitat doar la o analiză bazată pe analogie.

Rezultă cu evidență din modul în care a fost motivat recursul că invocarea prevederilor art. 488 alin. (1) punctul 6 C. proc. civ. este doar formală, recurenta nefăcând nimic altceva decât să reia în fața instanței de recurs susțineri ce au fost deja analizate de către instanța de apel sau care au fost circumscrise și primului motiv de recurs, întemeiat pe art. 488 alin. (1) punctul 8 C. proc. civ., aceasta exprimându-și, de fapt, nemulțumirea față de concluzia la care a ajuns instanța de apel cu privire la incidența în cauză a prescripției dreptului material la acțiune.

Or, această situație nu justifică incidența în cauză a motivului de recurs reglementat de art. 488 alin. (1) punctul 6 C. proc. civ., întrucât ea nu echivalează cu lipsa motivării sau cu existența unor motive contradictorii sau străine de natura pricinii, în sensul avut în vedere de legiuitor prin dispozițiile legale mai sus menționate.

Niciuna dintre susținerile subsumate de recurentă acestui motiv de recurs nu se circumscribe ipotezelor pe care textul art. 488 alin. (1) punctul 6 C. proc. civ. le are în vedere, recurenta tinzând, în realitate, la reaprecierea situației de fapt, chestiune ce excede atribuțiilor instanței de control judiciar, circumscrise cercetării legalității deciziei recurate, din perspectiva cazurilor expres și limitativ prevăzute de art. 488 alin. (1) C. proc. civ. și care nu vizează și reevaluarea aspectelor de fapt reținute de către instanța de apel, astfel că ele nu pot face obiect de analiză pentru instanța de recurs.

Înalta Curte reține că instanța de apel a prezentat argumentele de fapt și de drept care i-au format convingerea și a indicat cu claritate considerentele pentru care au fost respinse susținerile apelantei reclamante, analizând în concret fiecare dintre criticile formulate prin motivele de apel.

Deși recurenta apreciază că motivarea este insuficientă sau că lipsește, pentru a justifica, astfel, invocarea cazului de casare reglementat de art. 488 alin. (1) punctul 6 C. proc. civ., Înalta Curte reamintește că judecătorul nu trebuie să răspundă fiecărui argument în mod separat, fiecărei nuanțe date de părți textelor pe care acestea și-au întemeiat cererile. În condițiile în care instanța de apel și-a prezentat argumentele pentru care a considerat că în cauză operează prescripția dreptului material la acțiune, precum și pe cele în raport de care a stabilit momentul de început al termenului de prescripție și caracterul nefondat al susținerilor în sens contrar formulate de reclamantă, nu se poate reține absența unei motivări care să susțină soluția pronunțată.

Faptul că judecătorul interpretează elementele bazei factuale și dispozițiile legale aplicabile într-o altă manieră decât cea agreată de parte nu echivalează cu o nemotivare în sensul prevăzut de art. 488 alin. (1) punctul 6 C. proc. civ.. Motivarea unei hotărâri este o chestiune de esență, de conținut, nu de volum, aceasta trebuind să fie clară, concisă și concretă. Trebuie ca instanța de judecată să examineze și să dea un răspuns argumentat problemelor esențiale de fapt și de drept care se pun în cauza dedusă judecății, condiții ce sunt îndeplinite în cauza de față.

În jurisprudența CEDO s-a arătat în mod constant că motivarea hotărârii este un element esențial al dreptului părții la un proces echitabil (Cauza Hadjianastassiou contra Grecia, Hotărârea din 11 ian. 2000) și că noțiunea de proces echitabil presupune ca o instanță de judecată, care nu a motivat decât pe scurt hotărârea, să fi examinat totuși în mod real problemele esențiale care i-au fost supuse și, fără a cere un răspuns detaliat fiecărui argument al părților, această obligație presupune, totuși, ca partea interesată să poată aștepta un răspuns specific și explicit la mijloacele decisive pentru soluționarea procedurii în cauză (CEDO, Cauza Albina contra România, Hotărârea din 28.04.2005, Cauza Vlasia Grigore Vasilescu contra România, Hotărârea din 8 iunie 2006).

Or, în speță, Înalta Curte constată că decizia recurată întrunește exigențele impuse de textul art. 425 alin. (1) Cod procedură, prezentând cu suficientă claritate motivele pe care se întemeiază.

În consecință, reținând că hotărârea atacată cu recurs respectă cerințele legale de indicare a argumentelor de fapt și de drept care au fundamentat soluția adoptată în cauză și că instanța de apel a luat în considerare, a analizat și a răspuns tuturor criticilor formulate de reclamantă prin motivele de apel, Înalta Curte va constata că nici criticile subsumate celui de-al doilea motiv de recurs nu pot fi primite, dispozițiile art. 488 alin. (1) punctul 6 C. proc. civ. nefiind aplicabile în cauză.

Pentru toate aceste considerente, reținând că nu există motive care să justifice casarea deciziei atacate, Înalta Curte, în temeiul art. 496 alin. (1) C. proc. civ., va respinge ca nefondat recursul declarat de reclamantă.

Totodată, în temeiul art. 453 alin. (1) C. proc. civ., va dispune obligarea recurentei reclamante, ca parte care a pierdut procesul, în sensul textului legal menționat, la plata către intimații pârâți H. și I., a cheltuielilor de judecată efectuate în recurs, reprezentând onorariu de avocat, respectiv câte 5950 RON pentru fiecare dintre aceștia, potrivit documentelor justificative depuse la dosar.

PENTRU ACESTE MOTIVE

ÎN NUMELE LEGII

D E C I D E

Respinge, ca nefondat, recursul declarat de recurent-reclamanta UAT Municipiul Constanța împotriva deciziei nr. 147C din 14 iunie 2022, pronunțate de Curtea de Apel Constanța, secția I civilă.

Obligă recurenta-reclamantă la plata cheltuielilor de judecată în recurs în favoarea intimaților-pârâți H. și I., respectiv câte 5950 RON pentru fiecare intimat-pârât.

Definitivă.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 04 aprilie 2023.